

CENELEC GUIDE 3

**Међусобна повезаност прописа
и стандарда –**

**Део 1: Позивање на стандарде –
Основни начини примене**

**Део 2: Хармонизација прописа и
позивање на стандарде**

I издање, јануар 2001.

Овај документ је 7. маја 1974. године прихватио Савет CENELEC-а и објављен је као CENELEC Меморандум 1.

На 40. заседању Генералне скупштине CENELEC-а (Праг 6/7. јуна 2000) донета је одлука да се CENELEC меморандуми и стални документи замене CENELEC упутствима. Као последица тога, CENELEC Меморандум 1 постао је CENELEC Guide 3. Текст изворног документа није измењен. Међутим, CENELEC CS (Централни секретаријат) додао је фусноте кад год је било потребно објашњење или ажурирање.

Европски комитет за стандардизацију у области електротехнике

Avenue Marnix, 17

B – 1000 Brussels

Tel: +32 2 519 68 71

Fax: +32 2 519 69 19

www.cenelec.eu

Предговор

Сврха овог CENELEC упутства је да разјасни везу између државних прописа и стандарда, што је питање које поприма све већу важност не само на националном него и на регионалном нивоу. На оба нивоа, владина тела и организације за стандардизацију уско сарађују у вези са питањима хармонизације.

Ово CENELEC упутство засновано је на дугом искуству у области електротехнике у западноевропским земљама, тако да се узимају у обзир постојећа решења која су се показала као прикладна за практичне потребе и прилагодљива.

Ово CENELEC упутство препоручује се за коришћење у свим преговорима између државних органа и организација за стандардизацију у случајевима када треба да пронађу одговарајућа решења за међусобну повезаност прописа и стандарда на различитим нивоима.

Међусобна повезаност прописа и стандарда

1 Увод

- 1.1 Владе и њихови представници, тј. државни органи, одговорни су за издавање прописа са циљем заштите грађана својих земаља од одређених опасности и непријатности. Ти се прописи најчешће односе на безбедност, здравље грађана и животну средину. Они се такође могу односити на заштиту потрошача или спречавање малверзација, на пример, у законодавству о трговима и мерама.
- 1.2 У исто време, владама је у интересу – или то прихватају као део међународних споразума – избегавање таквих националних прописа који нису међународно усклађени тако да могу довести до техничких препрека у трговини.
- 1.3 Документа која су издала владина управна тела и која немају обележје прописа, на пример спецификације које та тела непосредно користе у вези са својим набавкама, немају везе са тим.

2 Пропис

- 2.1 Пропис може бити мање или више подробан, на пример од уопштеног формулисања циљева до утврђивања свих одговарајућих техничких појединости. Он може обухватати један или више аспеката предмета, а може бити и ограничен на један или неколико начина употребе предмета. Прописи могу имати различиту сврху, јер су некад усмерени на добробит корисника (на пример, безбедну употребу електричних уређаја), а некад на добробит треће стране (на пример, могућност радио-комуникације без сметње коју проузрокују моторна возила).
- 2.2 Текстови прописа могу бити различитог карактера, а најчешће су следећи:
 - а) Текст је индикативног карактера, што значи да представља једно од неколико могућих решења, на пример да један технички опис није једини који задовољава захтеве.
 - б) Текст може имати карактер објашњења, што значи, на пример, да објашњава опис. То је углавном случај када су у питању дефиниције назива, класификација и такве испитне методе које чине основу за утврђивање дозвољених граница и сл.
 - в) Текст може имати карактер понављања. Чак и ако је текст сам по себи веома специфичан, он се може делимично састојати од чињеница преузетих из блиских области, на пример уобичајене границе за отпорност на топлоту.

3 Позивање на призната техничка правила

- 3.1 Када државни органи не сматрају прикладним навођење исцрпног текста у свом пропису, тада се може уопштено позивати, на пример на „садашње стање технике” или томе слично. Најприкладније може бити позивање на „општепризната техничка правила” заједно са знаком на који начин се наведена правила одређују и тумаче, по могућности не искључујући „друга призната правила”.
- 3.2 Овај тип позивања крајње је прилагодљив, јер не нарушава технички напредак и даје неопходан гранични простор за технички развитак.
- 3.3 Позивање на призната техничка правила може се сврстати у први корак, што у неким случајевима може водити ка додатном позивању на стандард као другом кораку.

4 Укључивање садржаја стандарда у пропис

- 4.1 Када државни орган има на располагању текст постојећег стандарда и утврди да је неопходно његово навођење, он се може укључити у пропис. На тај начин, технички детаљи се могу пренети из стандарда у пропис. Државни орган преиначује укључени технички текст тако да буде део прописа и за тај текст преузима исту одговорност као и за све остале делове законског документа.
- 4.2 Ово укључивање омогућава корисницима да непосредно из прописа препознају своје одговорности. То се такође примењује и на особе које врше надзор над поштовањем прописа.
- 4.3 У случају укључивања текста, надлежна организација за стандардизацију мора да осигура да то не утиче на њену одговорност при будућој припреми стандарда. Стандард се може примењивати и на друге секторе осим оних обухваћених прописом, тако да организација за стандардизацију мора имати слободу да ревидира или повуче тај стандард ако и кад се то захтева.
- 4.4 Статична правна природа укљученог текста само се у ретким случајевима слаже са динамичним техничким развојем у одређеној области. То укључење може каткад током дужег периода обавезивати на одабрано техничко решење. Стога постоје ризици да напредак – у техничком и економском смислу – у великој мери буде успорен због потешкоћа које настају кад прописи треба да се измене или употпуне.

5 Важност позивања на стандарде

- 5.1 Један од законских начина којим располаже државни орган јесте тај да се пропис темељи на стандарду или да се у пропису позива на стандард тако да пропис буде потпунији. Темелна начела за коришћење позивања на стандарде у законодавству или прописима дата су у ISO/IEC Кодексу начела о „позивању на стандарде” (ISO/IEC Code of Principles on „reference to standards”, 1977). У овом кодексу сумиране су предности коришћења позивања на стандарде. Дате су и основне мере које треба предузети како би се остварио одговарајући међусобни однос прописа, с једне стране, и стандарда на које се позива, с друге стране. Неке основне дефиниције дате су у тачки 9.
- 5.2 Позивањем на стандарде пропис се ослобађа више или мање исцрпних техничких одредаба за које је стандардизовање прикладнији начин за постизање најбољег решења за све укључене стране. Стандардизацијска техника обухвата поступак за општеприхваћену ревизију кад је она оправдана због техничког развоја и промене услова.
- 5.3 Позивање не значи пренос овлашћења. Државни орган је у свако доба овлашћен да укине позивање и да га замени другим или додавањем неопходних одредаба у пропис.
- 5.4 Могући су различити начини позивања на стандарде у прописима административне и техничке природе и они су приказани у Делу 1 овог документа. Неки додатни аспекти који се у то уклапају у случају усклађивања између одређених земаља, на пример у региону, дати су у Делу 2.

Део 1

Појам позивања на стандарде и основни начини примене

6 Ниво опредељености за позивање

6.1 Ниво опредељености за позивање може се разликовати од случаја до случаја.

Позивање може подразумевати:

безусловну примену

условну примену

или

ексклузивно позивање

индикативно позивање

6.2 Објашњење термина

6.2.1 Ексклузивно позивање

Ексклузивно позивање значи да се мора поступити према стандарду на који се упућује како би се испунио циљ прописа.

6.2.2 Индикативно позивање

Индикативно позивање значи да је поступање према одређеном стандарду један од начина за остварење циља прописа. Допушта се да од самог почетка или убудуће могу постојати и други начини да се то постигне. Друга су решења могућа, иако ће решење у складу са стандардом у пракси бити више или мање препоручљиво.

Ако особа или предузеће изабере друго решење, они морају и да докажу да то решење остварује циљ прописа у истој мери као решење које је описано у стандарду.

7 Препознавање позивања

7.1 Позивање на стандард може се у пропису препознати више или мање строго, тј.

бројем и издањем (или датумом)

1) само бројем, или

2) само насловом, или

3) насловом и бројем.

датирано позивање

недатирано позивање

7.2 Објашњење термина

7.2.1 Датирано позивање

7.2.1.1 У случају датираног позивања државни орган преузима пуну одговорност да одређено издање стандарда на које се позива остварује циљ прописа. У фази објављивања прописа важно је:

- а) да се стандард на који се позива наведе тачно, и
- б) да је издавање стандарда на који се позива објављено званично и на исправан начин.

7.2.1.2 При датираном позивању може бити успорен напредак технике због потешкоћа да се у исто време измене или употпуне пропис и стандард на који се позива. Коришћење датираног позивања такође претпоставља да државни орган располаже одговарајућим стручним знањем у одређеној области.

7.2.2 Недатирано позивање

7.2.2.1 У случају недатираног позивања, будуће измене или допуне датог стандарда аутоматски су валидне. Развој тог стандарда омогућен је у складу са уобичајеним поступцима, а валидност позивања аутоматски се преноси на ново издање.

7.2.2.2 Недатирано позивање има ту предност над другим врстама позивања да се пропис може одржавати тако да остане усаглашен са најновијим степеном развоја, па не треба да се прилагођава новим проналасцима. Тако ће бити могуће да се најновијим проналасцима прилагоде само стандарди, узимајући у обзир економска и практична гледишта, и то уз најмање административних формалности.

7.2.2.3 Недатирано позивање треба првенствено применити у случајевима када државни орган жели да прописом обухвати сразмерно широко техничко подручје и када може бити сигурно да су меродавне организације за стандардизацију на одговарајући начин активне. Надаље, потребно је да се одржава равнотежа између страна које су укључене у припрему (и ревизију) и да јавност буде одговарајуће обавештена.

7.2.2.4 Недатирано позивање не може изазвати правне примедбе да садржај прописа зависи од стандарда који није под одговарајућим утицајем државног органа. Морамо се подсетити да државни орган у свако доба има право деловања доношењем нових ревидираних прописа ако се утврди да примена те методе не делује на задовољавајући начин. То значи да државни орган увек има могућност пуног надзора над предметима за које је недатирано позивање примењено или се намерава применити.

7.2.2.5 Најбоље је да недатирано позивање буде индикативно, посебно кад пропис заједно са својим позивањем нема могућност да да сва одговарајућа решења. Ако се тако примењује, такво позивање даје приличну слободу избора између других одговарајућих решења која остварују циљ прописа.

8 Позивање на призната правила

8.1 Државни орган може повезати позивање у правном смислу („општепризната правила”, „најновије стање технике”) са додатним позивањем на одређене серије стандарда („позивање на призната правила и на неспецифициране стандарде”). Препознавање серије стандарда може се извести навођењем ознаке серије или организације одговорне за припрему и издавање серије.

8.2 Таква додатна позивања могу бити ексклузивна или индикативна (видети тачку 6), а у већини случајева су индикативна, што је и пожељно.

- 8.3 Сматра се да серије стандарда на које се позива дају техничка правила која се тумаче као искуствени индикатори за примену прописа, тако да суд у случају незгоде може сматрати да су та правила одговарајућа и да су у складу са најновијим техничким развојем.

Ако се део серије стандарда показао применљивим, али се није уважавао, испоручилац опреме треба да докаже да није било кршења „општепризнатих правила”.

- 8.4 Неспецифицирано индикативно позивање значи да особа или предузеће који изаберу решење различито од оног које је дато у серији стандарда морају доказати да то решење улази у оквир „општепризнатих правила” као и решење описано у стандарду.

9 Дефиниције термина

- 9.1 Пропис (правни или административни пропис): Пропис утврђен законом или онај који потиче од законски овлашћеног тела, који је обавезан на општем нивоу или за појединачну област.
- 9.2 Техничка спецификација: Документ који утврђује техничке карактеристике производа; техничка спецификација између осталог укључује терминологију, безбедност, перформансе, димензије, производне процесе, означавање и обележавање, паковање, примену.
- 9.3 Технички пропис: Законодавни документ који садржи техничке спецификације.
- 9.4 Стандард (технички стандард): Техничка спецификација донесена општим споразумом, коју је одобрила општепризната организација и која је доступна јавности; она се темељи на научним проналасцима, технологији и искуству са циљем постизања општих предности.
- 9.5 Позивање на стандард: Позивање на стандард који је објавила организација за стандардизацију, а које у оквиру прописа врши државни орган.
- 9.6 Ексклузивно позивање (на стандард): Позивање у оквиру прописа којим се наводи да се мора поступити по одређеном стандарду да би се остварио циљ прописа.
- 9.7 Индикативно позивање (на стандард): Позивање у оквиру прописа којим се наводи да је поступање по одређеном стандарду један од начина да се оствари циљ прописа.

Примедба: Ова тврдња може у стварности значити препоруку чија снага зависи од датог случаја.

- 9.8 Датирано позивање (на стандард): Позивање у оквиру прописа којим се стандард на који се позива препознаје по броју и издању (или датуму).
- 9.9 Недатирано позивање (на стандард): Позивање у оквиру прописа којим се стандард на који се позива препознаје само по броју и/или наслову, а не по издању или датуму (што подразумева да ће се од датума објављивања аутоматски позивати на даље ревизије стандарда).
- 9.10 Позивање на призната правила: Позивање у оквиру прописа на уопштен начин, на пример на „садашње стање технике” или „општепризната техничка правила”.
- 9.11 Позивање на призната правила и на неспецифициране стандарде: Позивање на призната правила остварено додатним позивањем на серију стандарда.

10 Шематски приказ

10.1 Самостални прописи

ПРОПИС на уопштен начин или са техничким детаљима
--

ПРОПИС позивање на „призната техничка правила”

ПРОПИС укључивање текста стандарда, дословно или његовог садржаја
--

10.2 Прописи који обухватају позивање на специфицирани стандард

10.3 Прописи који обухватају позивање на призната правила и на неспецифициране стандарде

Део 2

Хармонизација и позивање на стандарде

11 Увод

11.1 Као начин уклањања постојећих препрека у трговини међу земљама чланицама, у мери у којој оне произлазе из неусклађености националних прописа и стандарда, заједнице држава могу у својим заједничким директивама позивати на стандарде, а пре свега на стандарде који су хармонизовани између држава чланица.

Напомена: У случају Европске заједнице (ЕЗ) постављање неког циља помоћу директиве осигурано је у складу са чланом 189, ставом 3, Римског уговора¹⁾.

11.2 У даљем тексту су приказане различите могућности хармонизације (потпуна и необавезна) са одговарајућим применама позивања на стандарде на националном нивоу.

11.3 Препреке у извозу производа у земље изван заједнице држава у овом контексту се не обрађују.

12 Потпуна хармонизација

12.1 Потпуна хармонизација значи да постојећи национални пропис има исти садржај као и директива о којој је постигнут договор у оквиру заједнице држава.

12.2 Ако је и кад је остварена потпуна хармонизација, отклоњене су претходне техничке препреке у трговини тако да су услови конкуренције једнаки за све државе чланице. У појединачним случајевима, за поједине производње, услуге итд. у почетној фази могу настати губици у виду трошкова због промена у производњи или услужним делатностима.

12.3 У почетној фази потпуне хармонизације обично постоји прелазни период током којег су важећи и регионални и национални прописи, али тај прелазни период кратко траје.

13 Необавезна хармонизација

13.1 Необавезна хармонизација значи да у земљама може постојати – упоредо са националним прописом који је у складу са директивом у заједници држава – национални пропис чији је технички садржај мање строг од директиве.

У случају необавезне хармонизације, у једној или више држава чланица могу коегзистирати два различита система техничких спецификација за производ.

Један систем је представљен хармонизованим техничким прописима и стандардима на које се позива. За производе израђене у складу са тим системом обезбеђен је слободан промет у заједници држава.

Други систем је представљен већ постојећим националним техничким прописима и стандардима на које се позива, чија је ревизија остављена слободној оцени сваке државе чланице. За производе израђене у складу са тим системом обезбеђен је слободан промет у земљи порекла, али не нужно и у осталим државама чланицама.

¹⁾ Према Амстердамском уговору (који је ступио на снагу 1. маја 1999. године), члан 189. Уговора о оснивању Европских заједница, промењен је у члан 249.

13.2 Необавезна хармонизација даје одређену слободу избора, али не води до једног јединственог тржишта. У земљи са националним техничким спецификацијама које се разликују од оних које су хармонизоване могу постојати две врсте производа, хармонизовани и национални. За кориснике то може бити збуњујуће, и понекад се при избору може захтевати веће техничко знање.

Произвођач може да бира између израде производа у складу са захтевима оба система или једног од њих. Израда у складу са строжим хармонизованим системом најчешће је скупља, али даје:

- предност слободног извоза у друге земље чланице;
- неповољан положај у конкуренцији са произвођачима у властитој земљи који производе у складу са мање строгим националним прописом.

14 Одабир између потпуне и необавезне хармонизације

При избору могућности хармонизације, тј. потпуне или необавезне хармонизације, треба размотрити следеће:

- 14.1 Потпуној хармонизацији треба тежити у што је могуће више случајева да би се постигли исти услови у свим земљама чланицама, тако да се практично оствари једно заједничко тржиште.
- 14.2 Необавезна хармонизација се препоручује у случајевима када треба остварити брзо побољшање размене робе међу земљама чланицама, а потпуна хармонизација би захтевала веома дуг прелазни период. Треба тежити накнадној потпуној хармонизацији, барем у случајевима када је размена робе међу неким од земаља чланица битна.

15 Хармонизација и позивање на стандарде

Постоје разне могућности комбиновања потпуне и необавезне хармонизације, с једне стране, и примене позивања на стандарде, с друге стране.

- 15.1 Потпуна хармонизација са индикативним позивањем на стандарде, пре свега на серију стандарда, у националним прописима значи да је остварен заједнички циљ директиве, под условом да су национални стандарди хармонизовани.
- 15.2 Кад директива на уопштен начин даје захтеве за безбедност, она се може имплементирати на националном нивоу помоћу прописа у којем је позивање на призната правила комбиновано са позивањем на серију стандарда. Хармонизација није остварена ако и ти стандарди нису хармонизовани.